

2° *Rationibus theologicis.* 1° Naturæ est omnis hierarchiæ ut de sententiis inferiorum ad superiores iudices, et tandem ad supremum appellari possit; supremus autem ultimo et definitive iudicat. Atqui summus Pontifex vi sui primatus est superior omnibus episcopis seorsim sumptis, ipsisque conciliis provincialibus et nationalibus, sicut caput superius est membris: a iudicii ergo metropolitanorum, primatum, patriarcharum, conciliorumve provincialium aut nationalium episcopi condemnati aut depositi ad summum Pontificem appellare possunt, et Romanus pontifex habet jus non decernendi duntaxat recognitionem iudicii, sed appellationis cujuslibet recipiendæ a quibusvis iudiciis ecclesiasticis. Consultantur *Zaccaria*, Antifebronio, part. 2, et *Ballerini*, t. II opp. S. Leonis.

2° Summus Pontifex, ratione sui primatus, cunctorum canonum executioni invigilare tenetur, eorumque observantiam promovere et urgere debet: atqui munere illo fungi non potest, nisi jus habeat sententiam adversus episcopum inique latam irritandi et annullandi, siquidem per hujusmodi sententiam canones violantur: ergo per se aut per iudices a se delegatos eam irritare et episcopum depositum sedi suæ restituere potest. Idem dicendum est de aliis appellationibus. Ergo 2°.

Observandum est cum doctissimo jam citato *Regnier*, t. II, aliud esse jus appellationes suscipiendi et iudicandi, aliud vero modum jus illud exercendi: jus ipsum primatui pontificis Romani est annexum; at modus pro arbitrio et pro diversis circumstantiis variari potest.

SECTIO SEXTA. — De potestate episcopos instituendi.

Institutio idem est ac missio: essentialiter differt ab electione, quæ est tantum indicatio subjecti cui conferenda est institutio seu missio. Variis modis in diversis temporibus facta est electio: modo a clero, cum testimonio plebis, modo a solo clero; modo præsentatio facta est a principe sæculari, v. g. in Gallia, ex concordato inter

Leonem X et Franciscum I inito, et ex novo concordato nunc exstante. Institutio similiter variavit, et concessa est, vel a Papa, vel a patriarcha, vel a metropolitano, et in absentia ejus ab antiquiore episcopo ejusdem provinciæ, vel a concilio provinciali. In his autem casibus institutio nunquam valida fuit, dissentiente Sede Apostolica. Vide opus D. *Frayssinous* cui titulus: *Les vrais Principes de l'Église gallicane.*

PROPOSITIO PRIMA.

Institutio canonica, ab ecclesiastica potestate accepta, est omnino necessaria in genere.

Prob. 1° Scriptura sacra, nempe omnibus textibus quos attulimus demonstrando veram Ecclesiam debere esse Apostolicam ratione ministerii. Nullus enim validam habet potestatem spiritualem in populum Dei, nisi legitimam missionem a Christo per Apostolos eorumque successores descendentem acceperit: porro talis missio a sola potestate ecclesiastica conferri potest: ergo.

Prob. 2° concilio Trident. Sic enim se habet, sess. 23, c. 4: « Decernit (sacrosancta synodus) eos qui tantummodo a populo aut sæculari potestate ac magistratu vocati et instituti, ad hæc ministeria exercenda ascendant, et qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiæ ministros, sed fures et latrones per os tium non ingressos, habendos esse; » et canone 7 ejusdem sess. sic concludit: « Si quis dixerit... eos qui nec missi sunt, sed aliunde veniunt, legitimos esse verbi » et sacramentorum ministros; anathema sit. » Ergo.

Prob. 3° ex SS. Patribus, ut supra loco citato.

Prob. 4° ratione theologica. Ad servandum bonum ordinem, requiritur ut proprium territorium unicuique episcopo assignetur; id evidenter patet: atqui solius potestatis ecclesiasticæ est territorium episcoporum ita de-

terminare, cum de muneribus ecclesiasticis obeundis proindeque de potestate spirituali exercenda agatur : ergo.

Quod autem de institutione episcoporum dicitur, pari ratione dicendum est de creatione, suppressione, divisione, coadunatione dioceseon : nihil in hoc genere legitimum esse potest, nisi saltem consensus potestatis ecclesiasticæ accesserit. Hinc clerus Gallicanus in opere notissimo, *Exposition des principes sur la Constitution civile du clergé, en 1790*, cui centum et quadraginta episcopi subscripserunt, ait : « Il n'y a pas un exemple de » la réunion de plusieurs diocèses, de la séparation de » deux diocèses unis, de la division d'un évêché, de la » translation même d'un siège épiscopal, sans l'intervention de la puissance ecclésiastique. »

PROPOSITIO SECUNDA.

Solus pontifex Romanus potest jure divino instituere episcopos per orbem universum.

Probatur Scriptura sacra et concilio Trident.

1° *Scriptura sacra.* Constat enim Scriptura sacra, ex dictis, summum Pontificem esse caput totius Ecclesie, habere primatum, non solum honoris, sed et jurisdictionis, et supremam potestatem universum gregem christianum regendi ac pascendi : porro institutio episcoporum ad generalem hanc administrationem pertinet : ergo.

2° *Concilio Trident.* sess. 23, c. 8 : « Si quis dixerit » episcopos, qui auctoritate Romani pontificis assumuntur, non esse legitimos et veros episcopos, sed figmentum humanum ; anathema sit. » Igitur pontifex Romanus potest ubique legitimos constituere episcopos : ergo repugnat aliam auctoritatem jure proprio legitimos instituere posse episcopos, alioquin fieri posset ut duo

simul existerent legitimi episcopi pro eadem sede. Ergo.

Episcopi igitur a Romano pontifice missi, eo ipso legitimam auctoritatem habent ; qui vero ab eo non agnoscerentur, hac sola ratione schismatis notam effugere non possent.

Omnes quidem Apostoli, ex plenitudine missionis a Christo accepta, episcopos et presbyteros ubique constituere poterant, sicut supra observavimus ; sed extraordinaria hæc potestas ad eorum successores non transiit, quia bono regimini Ecclesie tunc nociva fuisset ; at necessario manere debuit integra penes illum cui cura totius Ecclesie Christi erat commissa.

Igitur beatus Petrus sibi substituit Evodium in sede Antiochena, et Ignatium, successorem ejus, propria dextra episcopum ordinavit, juxta plures antiquos Patres ; *Godescard, 1er février* ; sedem Alexandrinam per suum discipulum Marcum fundavit, ut patet ex Epist. S. Gregorii ad Eulogium aliisque testimoniis. Ergo S. Petrus primos Ecclesie patriarchas instituit, eisque legitimam dedit missionem. Cæteri vero metropolitani, primates et patriarchæ fuerunt tantum institutionis ecclesiasticæ, ut omnes fatentur : universa ergo privilegia quæ possidebant, a summo pontifice Romano, vel a conciliis, summo Pontifice eis consentiente, tenuerunt.

Recursus autem ad pontificem Romanum, pro obtinendis confirmationibus, nec tutus, nec sine multis et gravibus incommodis fuisset in primis sæculis. Idecirco, licet Romani pontifices, non tantum in Occidente, sed et in Oriente jus istud sibi nativum confirmandi et instituendi episcopos liquido exercuerint, statutum tamen fuit, ut res ipsa facilius procederet, quod metropolitani episcopos suæ provincie ordinarent ac instituerent ; metropolitani vero confirmabantur a Papa, a patriarcha aut a primate, vel etiam a concilio provincie, v. g. in Gallia. Hunc ordinem jam existentem approbavit et sancivit concilium Nicænum, anno 325 habitum, canone 9.

Diu hæc disciplina perseveravit ; sed in sæculis igno-

rantia et barbaria frequentes nati sunt abusus, tum ex parte principum qui libertatem electionum saepius laedebant, tum ex parte metropolitanorum qui, praemetu et timiditate, viris omnino indignis aut inique vel irregulariter praesentatis manus imponebant. Ad Sedem Apostolicam tunc appellabatur, saepe etiam pontifices Romani causas ad se evocabant, nominationes et confirmationes annullabant, et alios episcopos instituebant: sic metropolitanorum privilegium paulatim imminutum est, et ante decimum quartum saeculum jam fere penitus cessaverat.

Illud renovare tentarunt episcopi Gallicani, in decimo quinto saeculo, per *Pragmaticam sanctionem* Caroli VII, datam apud Bituricas, ann. 1438. Abs re forte non erit hic breviter quasi per transennam notare quid sit illa tam celebris Pragmatica sanctio, et quae fuerit ejus occasio.

Pragmatica sanctio, a voce Graeca *πραγμα*, *affaire*, et verbo Latino *sancire* (*confirmer, arrêter*) derivata, in stylo juris antiqui significat legem vel constitutionem fundamentalem, generales quasdam et gravis momenti continentem regulas, ad negotia civilia et praesertim ecclesiastica respicientes. Vox *pragmaticum* reperitur in Codice Justiniani et in Capitularibus Caroli Magni.

Anno 1269, S. Ludovicus inter varia quae ante secundam suam expeditionem contra Infideles statuit, Pragmaticam sanctionem quinque articulos continentem, dedisse refertur apud *Labbe, t. xi*, et *Longueval, Histoire de l'Eglise Gallicane, t. xi*. Hac Pragmatica sanctione pius rex in primis statuebat omnes praelatos ecclesiarum deinceps plena jurisdictione sua fruituros, omnes patronos et alios beneficiorum collatores totis juribus suis gavisuros, futuras ecclesias cathedrales aliasque omnino esse liberas in electionibus quae secundum jus commune fierent, et plenum effectum statim obtinerent. Circa hanc Pragmaticam quae a nonnullis ut dubia habetur et quidem propter sat graves rationes, legi potest *Barruel, Collection ecclésiastique, etc. t. ii; le Corresp. 1844, t. viii, p. 342*.

Ex quo autem pontifices Romani sedem suam in Gallia coeperunt habere, immediatam frequenter exercuerunt potestatem in varia beneficia, ut eorum jus erat, ea quandoque etiam extraneis et curiae suae ministris ac servis saepe conferebant, quod nonnulli aegre ferebant. Hoc per magnum Occidentis schisma frequentius adhuc contigit: nam pontifices Avenione residentes, Ecclesiae Romanae redivis privati, hoc modo quos beneficiis ecclesiasticis dignos arbitrabantur, remunerare poterant.

Hinc natae sunt querimoniae et murmurationes ex parte Gallorum, qui sub hoc respectu a concilio Constantiensi plura, sed incassum expectaverant. Ideo concilio Basiliensi ipsiusque decretis adhaeserunt, licet aliquo modo ipsius agendi rationem contra Eugenium IV improbaerent.

Tunc Carolus VII celebrem convocavit coetum cleri Gallicani et primorum totius regni, cui ipse in urbe Bituricarum praefuit, anno 1438. In eo coetu famosissima condita et publicata est Caroli VII constitutio, dicta Pragmatica sanctio, qua, de consensu cleri Gallicani, plura statuta sunt circa electiones, electorum confirmationes et ordinationes et circa perfectam ecclesiarum Gallicanarum libertatem.

Pontifices Romani contra hanc Pragmaticam jure ac merito reclamarunt. Ludovicus XI eam per edictum solemne revocavit, anno 1467; sed illud edictum admittente supremus Parisiensis senatus et Universitas constanter recusarunt, ei obstiterunt, sicque impediunt ne effectum suum obtineret. Pragmatica igitur, non obstante illo edicto, permansit integra; sed in concilio Lateran. V, sess. 11, appellata fuit a Leone X *Corruptela*. Tandem, anno 1515, penitus abolita fuit per concordatum inter summum pontificem Leonem X et Franciscum I initum. Vi hujusmodi concordati, rex facultatem obtinuit episcopos et archiepiscopos praesentandi, et Leo X omnes praesentatorum confirmationes Sedi Apostolicae reservavit, sicut eas jam sibi suisque successoribus reservaverat Nicolaus V in Germania,

anno 1448, per concordatum suum cum Frederico III.

Jus illud a primatu Romani pontificis necessario profuit. Talis est ergo circa gravissimum istud punctum generalis Ecclesiae disciplina, quae tantummodo per generale concilium vel ex libera summi Pontificis concessionem mutari potest, nam ipsi soli haec facultas jure divino competit, ad alios vero solo jure ecclesiastico pertinere potest. Vide opus dictum *Tradition de l'Église sur l'institution des évêques*.

Solus adhuc Pontifex maximus, ratione universalis suae jurisdictionis, novas dioeceses creare novasque metropoles erigere potest. Facultatem hujusmodi olim habuerunt, ex institutione ecclesiastica, metropolitani et aliquando episcopi; sed nulli eam nunc possident, nisi ex speciali delegatione.

Episcopi canonice electi vel a principè nominati, sed nondum confirmati, nullo modo spirituali vel temporali administrationi ecclesiae ad quam destinantur se ingerere possunt, sub nomine oeconomi, procuratoris, aut sub alio quocumque praetextu, nec administrationem sibi oblatam accipere possunt. Ita Gregorius X, in concilio Lugdunensi II; *Labbe, t. XI*. Eandem prohibitionem renovarunt, sua vice, Bonifacius VIII, in Sexto, l. 1, tit. 6, cap. 5; Alexand. V, Julius II, Clem. VII et Julius III. Pius VII in suo brevi diei 5 novembris 1810 ad *Maury*, et in altero brevi diei 2 decembris ejusdem anni, ad *Averardo Carboli*, archidiaconum Florentinum et capitularem vicarium, directo, eandem doctrinam fortiter tuetur: expresse docet episcopum nominatum eo ipso idoneum non esse ad jurisdictionem per delegationem a capitulo accipiendam, hancque doctrinam auctoritatibus supra citatis probat: Glossa in c. 5 Sexti citati est expressa. Quidam tamen opinantur contrarium in Gallia fieri posse; nam, inquiunt, tempore divisionis inter Ludovicum XIV et Innocentium XI exortæ, episcopi a rege nominati litteras vicarii generalis a capitulo accipiebant, et sic per delegationem sedem episcopalem administrabant, *Histoire de Bossuet, t. II*. At cum Romani

pontifices tales administrationes nullo modo validas esse judicaverint, certum est episcopum alicui sedi jam affixum hujus generis administrationem suscipere non posse.

Ubi vero episcopus canonice institutus pro alia sede sive episcopali, sive archiepiscopali, proponitur, jurisdictionem semper habet ac exercere potest in prima dioecesi sua, donec a summo Pontifice canonice fuerit institutus pro altera dioecesi. Ex quo autem haec canonica institutio ipsi certo innotescit, a prima jurisdictione statim abstinere debet, quia per actum pontificalem a vinculo quo ecclesiae suae erat ligatus absolvitur et omnem in eam amittit auctoritatem.

SECTIO SEPTIMA. — De natura jurisdictionis quam summus Pontifex habet in tota Ecclesia.

Quidam, verae doctrinae adversantes, illi concedunt duntaxat jurisdictionem mediatam, vi cujus omnibus episcopis invigilare, eos delinquentes aut suos populos male gubernantes admonere et corrigere debeat, sed nihil ultra facere queat. Haec autem cum praerogativis sanctae Sedis a nobis expositis conciliari non possunt.

PROPOSITIO.

Summus Pontifex immediatam habet jurisdictionem per totum orbem christianum.

Prob. Scriptura sacra, conciliis, consensu doctorum et ratione.

1° *Scriptura sacra.* S. Joan. XXI, 15, 16 et 17: *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Summus Pontifex, tanquam B. Petri successor, habet jus pascendi seu gubernandi totum gregem christianum per orbem universum:

atqui jus illud supponit jurisdictionem immediatam ; ergo.

2° *Conciliis.* Concilium enim Florent. collatione 22, definit pontificem Romanum esse « verum Christi vicarium totiusque Ecclesie caput, et omnium Christianorum patrem et magistrum existere. » Conc. Trident. sess. 14, c. 7, hæc habet : « Merito Pontifices maximi, pro suprema potestate sibi in universa Ecclesia tradita, causas aliquas criminum graviore suo potuerunt peculiari iudicio reservare. » At immerito diceretur pontifices Romanos esse omnium Christianorum patres et doctores, speciales criminum causas sibi reservare potuisse, si in cunctos Christianos per universum orbem sparsos immediatam non haberent jurisdictionem.

3° *Consensu doctorum.* Sacra quippe Facultas Parisiensis, anno 1542, inter plures articulos, sic decernit : « Non minus certum est unum esse jure divino Romanum in Ecclesia Christi militante pontificem, cui omnes Christiani parere tenentur. » Hæc etiam est doctrina illustrissimi *Bossuet*, Append. ad Defens. Declar. lib. 1, c. 1. Si autem pontifex Romanus immediatam non haberet jurisdictionem per orbem universum, omnes Christiani non magis ipsi parere tenerentur quam archiepiscopo aut primati : at nullam debent obedientiam archiepiscopo ut tali, nec primati : ergo.

4° *Ratione.* Summus enim Pontifex facultatem habet, ex dictis, condendi leges quæ ad omnes Christianos spectent eosque obligent : verum tales leges condere non posset, si immediatam jurisdictionem in omnes non haberet : ergo.

Unde summus Pontifex sententias depositionis, suspensionis, interdicti et excommunicationis in universa Ecclesia ferre potest : id a nemine catholico negatur.

Eminentissimæ Sedis Apostolicæ prærogativæ quas exposuimus, innumeris factis confirmantur : quicumque historiam ecclesiasticam attente legerint, plenissime

convicti, fateri cogentur pontificem Romanum tanquam Petri successorem cæteros episcopos sua dignitate et auctoritate longe præcellere, quod observat et describit auctor operis pluries jam citati, *du Pape*, t. 1, l. 1, c. 8. Postquam diversa retulit testimonia, addit : « Néanmoins il y a quelque chose peut-être de plus frappant encore, c'est le sentiment général qui résulte d'une lecture attentive de l'histoire ecclésiastique. On y sent, s'il est permis de s'exprimer ainsi, je ne sais quelle présence réelle du souverain Pontife sur tous les points du monde chrétien. Il est partout, il se mêle de tout, il regarde tout, comme de tous côtés on le regarde. » Sic ipse *Pascal*, non suspectus, notaverat : « Il ne faut pas juger de ce qu'est le Pape par quelques paroles des Pères... mais par les actions de l'Eglise et des Pères, et par les canons. Le Pape est le premier. Quel autre est connu de tous ? quel autre est reconnu de tous, ayant pouvoir d'influer par tout le corps, parce qu'il tient à la maîtresse branche qui influe partout ? » *Pensées.*

§ II. — De aliis summi Pontificis prærogativis.

Tres præsertim sunt prærogativæ de quibus agendi hic locus est, nempe auctoritas in temporalia regum, infallibilitas in docendo, et summa potestas supra concilium generale.

Cum per tempus nobis non liceat de illis fusiori sermone disserere, eas breviter exposituri sumus. Idcirco præsentem paragraphum in tres sectiones dividemus ; quartam subjungemus de celebri cleri Gallicani Declaratione anni 1682.

SECTIO PRIMA. — De potestate summi Pontificis in temporalia regum.

Circa potestatem summi Pontificis erga bona temporalia quatuor prodierunt opiniones.

Primo tenet summum Pontificem ut talem jure divino plenissimam habere potestatem in universum orbem terrarum, tum in rebus ecclesiasticis, tum in politicis, ita ut dominium temporale ab uno principe ad alterum pro arbitrio transferre posset.

Secunda, in altero extremo posita, docet 1° pontificem Romanum ut pontificem nullam habere potestatem temporalem, et nullo modo principibus sæcularibus imperare posse; 2° nec pontificem Romanum nec alios episcopos accipere potuisse dominium in provincias aut in urbes, quocumque titulo eas obtinuerint: quia, aiunt hujus sententiæ auctores, jus divinum prohibet ne gladius spiritualis et gladius temporalis simul in eodem uniantur. Ita, post Wiclefitas et Hussitas, Calvinistæ aliique hæretici.

Tertia sententia eorum est qui affirmant pontificem Romanum nullam jure divino habere potestatem temporalem directam et immediatam, sed tantum spiritualem: at simul contendunt eum, ratione spiritualis auctoritatis, indirectam habere potestatem et quidem summam in temporalia omnium principum christianorum et omnium fidelium; sicque Pontifex de hujusmodi bonis semper pro suo beneplacito disponere potest, quando bonum reipublicæ spiritualis sibi commissæ id postulare videtur. Ita cardinalis Bellarminus cum aliis pluribus theologis, præsertim extraneis, de Romano pont. l. 3, cap. 6 et 7. Sequentibus maxime nititur rationibus: 1° Pontifex Romanus nullam auctoritatem habet in temporalia infidelium, qui sibi non subjiciuntur, sed in temporalia fidelium: quia in eo casu politica et religiosa auctoritas sibi uniuntur sicut caro et spiritus in homine; non duas faciunt respublicas, sed unicam, ad eundem finem, nempe salutem æternam, conducentem: potestas igitur ecclesiastica, quæ est infallibilis, potestatem civilem sibi assumere, aut destruere, aut pro nutu transferre non potest, sed eam dirigere debet, quemadmodum in homine bene ordinato spiritus facta carnis dirigit. 2° In rebus publicis christianis princeps non eligitur aut in thronum

non elevatur, nisi sub conditione veram fidem servandi et recte gubernandi: si ergo fiat hæreticus aut sua potestate pertinaciter abutatur, contractui inter se et populum sibi commissum expresso vel tacito deest, ac proinde jus imperandi radicitus amittit, et merito deponi potest. Porro sola potestas Ecclesiastica privilegio infallibilitatis donata, recte judicare potest an talis princeps sit hæreticus vel in malo ita obduratus ut deponendus sit: ergo. 3° Plures summi Pontifices scientia et pietate conspicui, ut S. Gregor. VII, Innoc. IV, Bonifac. VIII, S. Pius V, etc., firmiter persuasum habuerunt se, ut B. Petri successores, et supremos Ecclesiæ rectores, hanc habere potestatem, cunctis moraliter episcopis et theologis assentientibus. 4° Concil. Lugd. I generale, anno 1245 celebratum, hanc approbavit doctrinam, siquidem Innocentius IV sententiam depositionis contra Fredericum II pronuntians, ait, apud *Labbe*, t. II, 1^a part., se, *cum fratribus et sancto concilio, deliberatione præhabita diligenti*, dum agere, hunc imperatorem *auctoritate Apostolica et vi clavium* solemniter deponit. Ergo.

Quarta sententia est eorum qui tenent pontificem Romanum nullam jure divino habere potestatem directam nec indirectam, ad sensum Bellarmini, in temporale regum aut aliorum Christianorum. Nihilominus patroni hujus sententiæ volunt illum plenissimam habere potestatem spirituales in principes sicut in simplices fideles, eos docere, corripere et penis spiritualibus plectere posse, atque dubia ad conscientiam illorum et subditorum attinentia Apostolica auctoritate solvere.

Prima sententia ab ipso Bellarmino solidissimis rationibus confutatur; secunda omnibus catholicis habetur non tantum ut falsa, sed etiam ut hæretica. Opinionem Bellarmini plures rejiciunt Gallicani.

Notanda maximi momenti.

1° Advertendum est pontifices Romanos, ut tales, in Bellarmini aliorumque theologorum sententia nullo

modo, potestate suprema et directa, principum auctoritatem sibi assumere aut ad alios transferre, vel impedire, destruere aut turbare posse; sed tantum eam, ut diximus, juxta æquitatis regulas dirigere, idque adjuvamento sancti Spiritus ipsis in muneribus suis obeundis semper assistentis; unde tamen *indirecte* et consequenter, raro quidem, sed in quibusdam circumstantiis, fieri potest ab ipsis non tantum principum reprehensio circa res temporales, sed etiam depositio, nempe si bonum religionis, custodiae pontificis Romani concreditum, id postulat.

2° Sunt qui dicunt eosdem nihil posse in principes infideles, neque in principes hæreticos aut schismaticos, quando professio fidei non est conditio essentialis ad regnandum, ut nunc communiter admittitur. Unde Romani theologi aliique sententiæ Bellarmini defensores libenter fatentur eam nunc objecto carere, sed pluribus durantibus sæculis applicabilem fuisse. Etenim inconcussa historiæ monumentis nunc constat professionem veræ fidei et communionem cum sancta Sede, ex jure publico paulatim in variis regniis catholicis admissis, tanquam conditiones ad regendum essentialis requisitas fuisse, ita ut summus Pontifex, vi supremæ suæ auctoritatis, de adimplerione harum conditionum spiritualium, ac proinde, reclamantibus populis, de amissione imperii pronuntiare posset. Sic de facto pluries egerunt summi Pontifices, et quidem merito. Vide D. *de Maistre, du Pape, t. 1, c. 9 et 10*, et præsertim opus recens solide scriptum, cui titulus: *Pouvoir du Pape sur les souverains au moyen âge*, auct. D. *Gosselin*. Hinc explicantur Constitutio Bonifacii VIII, *Unam sanctam*, anni 1302, sententia Innocentii IV Fredericum II in concilio Lugdunensi deponentis, et alia hujus generis facta.

Pontifices maximi hac potestate utentes, vel de illa loquentes, dicendo, v. g., se illam habere jure divino, realiter illam merito exercebant, et aliquo sensu dicere poterant se *vi potestatis clavium* ita agere, siquidem

auctoritas ea illis, quatenus summis Pontificibus, etiam ex jure publico, inerat.

3° Plerique saltem summi Pontifices, qui potestatem exercuerunt, vel exercere tentaverunt in temporalia regum, erant scientia et pietate conspicui: caveamus ergo ne eos, ob talia facta, odio habeamus; sed, attentis circumstantiis in quibus erant constituti, potius miremur eorum animi fortitudinem. Miserrima quippe erant tempora: invasiones barbarorum, destructio studiorum, perpetua bella, omnia subverterant principia, præsertim inter principes et magnates, qui densissimis ignorantia tenebris involuti, frequenter in actibus suis nullas justitiæ et æquitatis regulas sequebantur: moribus erant asperi et depravati; populi, ab eis crudeliter vexati, ad clerum confugiebant gementes, ut invenirent protectores ac defensores. Episcopi et in primis summi Pontifices, ob eminentiorem suam auctoritatem, admonitionibus, consiliis, exhortationibus et precibus hujusmodi principes sæpe emollierunt et ad meliores fruges adduxerunt. Sæpe etiam invenerunt ita obduratos et contumaces, ut nihil ab eis obtinere possent: tunc, post minas frustra iteratas, eos excommunicabant. S. Gregorius VII religioso zelo contra omnes abusus accensus, et acri ingenio præditus, alia quæsiit media contra Henricum IV, qui ipse Pontificem in conciliabulo Germaniæ deponi jussit. Supponens ergo, non vero definiens, se absolutam habere potestatem in imperatorem ut talem (ex multo enim tempore imperatores electi, confirmationem et coronam a pontifice Romano accipiebant), ad solemnem depositionis sententiam procedit. Quidam alii Pontifices, S. Gregorium VII imitantes, principes contumaces excommunicaverunt; raro tamen usque ad depositionem venerunt, et ordinarie non nisi erga eos qui fuerant electi, ac proinde coronam sub certis conditionibus expressis aut tacitis acceperant, quibus cum pertinaciter deficerent, jus imperandi merito amittebant. Throno autem vacante per sententiam declarato, magnates, ad quos pertinebat electio, convocabantur ut digniorem

eligerent principem. Si quidam abusus in exercitio talis potestatis irrepsissent, quod Romanorum pontificum hostes ultra modum clamitant, certe affirmari non potest eam in se sumptam esse malam, injustam, absurdam: constat, e contra, eam bene intellectam, nihil inordinatum continere et aliquando fuisse utilissimam.

4° Certum est Romanum pontificem, ut Petri successorem et Christi vicarium, spiritualem habere jurisdictionem in christianos principes sicut in simplices fideles, ac consequenter eos excommunicationi aliisque pœnis spiritualibus subjicere posse: hoc a nullo catholico negari potest.

5° Boni principes, aut delinquentes etiam graviter, sed emendationem non respuentes, nihil unquam molestiæ ex parte summorum Pontificum experti sunt; in ipsis, e contra, semper invenerunt amicos, adjuutores et recti ordinis tenacissimos defensores. Soli depravati, publica scandala præbentes, vel populorum suorum oppressores et ad meliora consilia redire pertinaciter recusantes, extremis sententiis fuerunt subjecti. Nulla igitur erat ratio cur, his temporibus, principes electi et juxta æquitatis regulas regnare volentes, ab acceptanda corona sibi oblata retraherentur sub prætextu quod delinquentes aut errorem amplectentes, a Romanis pontificibus excommunicari et deponi possent, et multo minus cur infideles et hæretici fidem catholicam non amplecterentur.

A fortiori recentes philosophi nostri, si principiis suis starent, magnis laudibus celebrare deberent Romanos pontifices, qui causam populorum injuste oppressorum soli diu sustinuerunt.

6° Cæterum, quædam in historia reperiuntur facta notatu dignissima; v. g., 1° episcopi, et plus quam alii summus Pontifex, consulebantur utrum dignitas regia convenienter huic vel illi homini deferretur; tunc sententiam suam aperientes, non semel definierunt eam ab uno ad alterum transferri posse. Sic concilium XII Toletanum definivit, anno 681, Hispanos regi Vambæ

jam non esse obstrictos, quia regnabat Hervigius. Sic Zacharias declaravit, anno 751, nomen regis a Chilperico III deferendum esse Pippino, qui jam solus de facto habebat potestatem. Sic Leo III, anno 800, titulum imperatoris et coronam imposuit Carolo Magno, ex precibus Romanorum, qui ab imperatore Orientis gubernari, regi ac defendi amplius non poterant. Sic tandem anno 962, Joannes XII coronavit Othonem I.

2° Plures principes se suumque regnum sedi Apostolicæ consecraverant et subministrabant, se tributarios erga summum Pontificem, B. Petri successorem, constituerant: hinc summi Pontifices arbitrari potuerunt se, ratione altioris potestatis (*comme suzerains*), habere auctoritatem eos admonendi, judicandi et deponendi.

3° In quibusdam conciliis plures decreta fuerunt pœnæ temporales, v. g., in concilio Lateranensi III, anno 1179, et in concilio Lateranensi IV, anno 1215, sub Innocentio III. Sed notandum est duo hæc concilia fuisse convocata tum ad extinguendas hæreses Catharorum, Albigensium, et Valdensium, tum ad medendum innumeris malis quæ inde in omni genere pullulabant; in eis autem plures cum patribus sedebant principes, et non pauci aderant aliorum legati: inter episcopos multi erant simul domini temporales. Ut ergo calamitatibus tam lugendis efficacius occurreretur, decretis adversus hæreses junctæ sunt pœnæ temporales contra hæreticos eorumque fautores: juste autem principes bellum his hæreticis, publicæ tranquillitatis evidenter hostibus, inferre poterant, ut eos ad servandas leges æquitatis adducerent: ergo pœnæ temporales contra illos illorumque fautores licite poterant decernere. In his igitur ac in aliis conciliis latæ aut statuta sunt pœnæ mixtæ, spirituales scilicet et temporales.

Hæc de tanta questione, olim tam vehementer agitata, sæpe tam imperfecte ponderata, et nunc ad praxim non pertinente, sufficere nobis videntur.

SECTIO SECUNDA. — De infallibilitate Romani pontificis.

Omnes catholici tenent 1° Romanum pontificem errare posse in controversiis, quæ cum quæstionibus fidei vel morum non sunt colligatæ; 2° illum errare posse in quæstionibus fidei et morum, si ut doctor privatus doceat, v. g., si libros theologicos aut canonicos componat, licet magnam faciat auctoritatem, ut, exempli gratia, de Benedicto XIV dici potest. Plures tamen olim tenuerunt eum etiam ut doctorem privatum errare non posse.

Deinde nemo est qui neget 1° Romanum pontificem, cum concilio generali circa fidem aut mores docentem, errare non posse; 2° eum in re dubia statuentem per decretum ad omnes fideles spectans ab omnibus cum reverentia et obedienter audiendum esse, quia id necessarium est ad bonum Ecclesiæ regimen et ad depositum sacræ doctrinæ custodiendum. Vide Bellarm. de Pontifice romano l. 4, c. 2.

His notatis, animadvertendum est gallicanæ opinionis fautores docere Romanum pontificem errare posse, si absque concilio generali aut consensu Ecclesiæ dispersæ aliquid definiat. Verum hæc opinio non multos nunc habet defensores, etiam in Gallia. Plerique enim catholici, ubique degentes, imo fere omnes tenent Romanum pontificem errare non posse in fidei et morum definitionibus, ita ut non possit ullo modo definire aliquid hæreticum a tota Ecclesia credendum: quæ definitiones *ex cathedra* dicuntur factæ.

Nonnullas alias omittimus quæstiones ad definitiones *ex cathedra* spectantes, quia nullius videntur utilitatis.

Igitur quærimus utrum summus Pontifex *ex cathedra* B. Petri loquens, et aliquid circa fidem vel mores definiens ab universa Ecclesia credendum aut faciendum, infallibilitatis privilegio gaudeat. Hanc thesim fortiter tuentur Bellarminus, loco citato; Melchior Canus, l. 6, c. 3 et seq.; Billuart, S. Ligorius, Veith, Cerboni, P. Per-

rone, et communiter theologi cum nonnullis etiam Gallicis, inter quos olim doctissimus *de Marca*, speciali hac de re dissertatione, *Fénelon*, plures doctores Sorbonici, et recentiores auctores, D. *de Maistre*, pedimontanus, sed qui in lingua nostra scripsit *du Pape et de l'Eglise Gallicane*, et multi nunc alii.

Præcipua eorum argumenta sunt: 1° varii textus sacræ Scripturæ, v. g.: *Tu es Petrus, et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam* (Matt. XVI, 18); *Simon Joannis, diligis me..... amas me..... pasce agnos meos..... pasce oves meas.....* (Joan. XXI, 15); *Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem rogavi pro te ut non deficiat fides tua: et tu aliquando conversus, confirma fratres tuos* (Luc. XXII, 31 et 32). 2° Prærogativa certæ Romani pontificis: etenim juxta omnes pontifex Romanus est caput Ecclesiæ, centrum unitatis, habet potestatem edendi decreta fidei, etc. Ergo fallere non potest quando totam Ecclesiam docet *ex cathedra*. 3° Ea quæ in pluribus conciliis generalibus acta sunt; v. g., in concilio Chalcedonensi, patres, cum audiissent lectionem epistolæ S. Leonis, dixerunt anathema iis qui non ita crederent; et Act. III, doctrinam hujus Pontificis ut doctrinam B. Petri amplexi sunt, postulantes universa concilii dogmata auctoritate sedis Apostolicæ confirmari; concilium Lugdunense II dicit, loquendo de pontifice Romano B. Petri cum plenitudine potestatis successore: « Si quæ de fide subortæ fuerint quæstiones, suo debent » iudicio definiri. » 4° Traditio: acta conciliorum Africanæ et Arausicanæ, contra Pelagianos et Semipelagianos, ad Romam missa, fuerunt approbata. S. Aug., Ser. 231 de verb. evang. Joan. (t. v, col. 645), ait: « Jam de hac » causa duo concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam: » inde etiam rescripta venerunt. Causa finita est: uti » nam aliquando finiatur error! » Alia citantur testimonia. Ergo.

Auctores vero qui contrariam tenent sententiam, cum illustrissimo *Bossuet*, negant valorem argumentorum huc usque allegatorum, dicentes ea non esse sufficienter